

Jari Viitasalo

**Aikuiskoulutuksen sisustusalan perus- ja ammatti-
tutkinnon koulutussuunnitelma**

Opinnäytetyö

Syksy 2014

Liiketoiminta ja kulttuuri

Muotoilun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Koulutusohjelma: Muotoilu

Suuntautumisvaihtoehto: Lifestyle

Tekijä: Jari Viitasalo

Työn nimi: Aikuiskoulutuksen sisustusalan perus- ja ammattitutkinnon koulutus-suunnitelma

Ohjaaja: Anne Kuusela

Vuosi: 2014 Sivumäärä: 41 Liitteiden lukumäärä: 4

Ammatillinen aikuiskoulutus tarkoittaa työelämässä toimiville tai toimineille aikuisille tarkoitettua koulutusta. Koulutussuunnitelmat laaditaan tutkintojen perusteiden mukaan kuitenkin niin, että työelämän tarpeet tulee huomioida. Sisustusala on nykyään hyvin suosittu ja työllistävä ala. Opinnäytteen tarkoitus oli laatia yhtenäinen koulutussuunnitelma sisustusalan osaamiseen sisustusalan perus- ja ammattitutkintoon valmistavissa koulutuksissa Teuvan aikuiskoulutuskeskus TEAK:lle.

Opinnäytteessä selvitin aikuiskoulutusta koulutuksen, tutkintojen ja aikuisopiskelijan näkökulmasta. Koulutusohjelman laadinnassa käytin lähtökohtana sisustusalan perus- ja ammattitutkinnon perusteita. Työelämän tavoitteita selvitin haastattelemalla työelämän edustajia eri sisustusalan alueilta. Lisäksi tein lomakekyselyn ja teemahaastattelun opiskelijoille selvittääkseni heidän kokemuksiaan ja toiveitaan koskien sisustusalan koulutuksen sisältöä.

Lähtökohtana tutkinnoista suoriutumiseen on koulutussuunnitelman tekeminen tutkintojen perusteissa olevien ammattitaitovaatimusten mukaan huomioiden myös työelämän tarpeet. Opiskelijoiden mielenkiintoa koulutukseen lisää sisällöllisesti monipuolinen ja laadukas koulutus.

Avainsanat: aikuiskoulutus, koulutussuunnitelma, sisustusalan ammattitutkinto

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Business and Culture

Degree programme: Design

Specialisation: Lifestyle Design

Author/s: Jari Viitasalo

Title of thesis: Preparation of an adult-education training programme for interior design for the vocational upper secondary qualification and the further vocational qualification

Supervisor(s): Anne Kuusela

Year: 2014

Number of pages: 41

Number of appendices: 4

Vocational adult education means training targeted at adults currently or previously engaged in working life. Training programmes are drawn up according to the criteria of qualifications; yet so that the needs of working life are taken into account. Interior design is now very popular and creating jobs. The purpose of the thesis was to make a training programme for interior design for the vocational upper secondary qualification and the further vocational qualification for Teuva Adult Education Centre TEAK.

To do this thesis, I focused on adult education from the perspectives of training, qualifications, and the adult learner. As the starting point for drawing up the training plan, I used the criteria for the vocational upper secondary qualification and the further vocational qualification. Working-life goals were found out by interviewing representatives of working life in various areas of interior design. In addition, I carried out a questionnaire survey and a semi-structured interview among students to find out their experiences and wishes for the content of a training programme in interior design.

The key to the successful earning of qualifications is to make the study plan correspond to the criteria for professional skills established for qualifications, also taking the needs of working life into account. Students' interest in training can be increased by variety in content and high quality.

Keywords: adult education, training programme, the further vocational qualification for interior design

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuvioluettelo	6
1 JOHDANTO	7
2 AIKUISKOULUTUKSEN HISTORIA	9
3 AMMATILLINEN AIKUISKOULUTUS	10
3.1 Valmistavan koulutuksen tavoitteet.....	10
3.2 Valmistavassa koulutuksessa suoritettavat tutkinnot	11
3.3 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	11
4 AIKUISOPISKELIJA.....	12
4.1 Elämänlaajuinen oppiminen	13
4.2 Itseohjautuvuus oppimisessa	13
5 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ	15
5.1 Tutkintorakenne	16
5.2 Näyttötutkinnot	16
5.3 Jatko-opintokelpoisuus.....	18
6 SISUSTUSALAN NÄYTTÖTUTKINNOT	19
6.1 Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto, sisustuksen koulutusohjelma	19
6.1.1 Perustutkinnon tavoitteet.....	19
6.1.2 Perustutkinnon muodostuminen.....	20
6.1.3 Sisustustyöt tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset.....	21
6.2 Sisustusalan ammattitutkinto	22
6.2.1 Ammattitutkinnon tavoitteet.....	22
6.2.2 Ammattitutkinnon muodostuminen.....	23
6.2.3 Sisustamisen ammattitaitovaatimukset	23
7 TIEDONHANKINTA	25
7.1 Lomakekysely	25
7.2 Teemahaastattelu	26

7.3 Tiedonhankinnan toteutus.....	27
7.4 Tiedonhankinnan analysointi ja tulos	28
7.4.1 Opiskelijat	28
7.4.2 Työelämän edustajat.....	30
8 KOULUTUSSUUNNITELMAN LAADINTA.....	31
8.1 Tausta ja tavoitteet.....	31
8.2 Sisustusalan ammattitaitovaatimukseen perustuva koulutussuunnitelma ...	31
9 EHDOTUS KOULUTUKSEN SISÄLLÖKSI.....	34
10 JATKOTOIMENPITEET	36
11 POHDINTA.....	37
LÄHTEET	39
LIITTEET	41

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Näyttötutkinnon ja tutkinnon osan suorittaneet vuosittain 2001- 2010	15
Kuvio 2. Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmä.....	17

1 JOHDANTO

Sisustaminen on päivän trendi, nykyään eri mediat ovat sitä pullollaan. Jokainen meistä on tavallaan sisustussuunnittelija, riippuen siitä, mistä olemme osaamisemme siihen hankkineet. Sisustusalan osaamista voi hankkia mm. osallistumalla erilaisiin koulutuksiin ja kursseihin.

Opinnäytetyössä keskityn sisustusalan ammattitutkinnon koulutussuunnitelman laadintaan sisustusalan näyttötutkintoperusteiden mukaiseen perus- ja ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen. Tärkeimmät koulutussuunnitelman sisältöä ohjaavat tahot ovat näyttötutkinnon perusteet, työelämän vaatimukset ja rahoittajan koulutukselle asettamat tavoitteet. Sisustusalan tutkinnon perusteet ja niistä johdetut valmistavat koulutukset ovat melko uusia, koska mielenkiinto alaa kohtaan on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti. Valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä päättää koulutuksen järjestäjä näyttötutkintojen perusteiden mukaisesti.

Sisustusalan tutkinnot ovat käytännönläheisiä eri aloille (sisäremontointi, sisäpintakäsittelyt ja sisustustekstiilit) sijoituvia tutkintoja, ja perustuvat suurimmalta osalta osaamisalan mukaiseen tekemiseen. Tutkintojen perusteiden ammattitaitovaatimukset sisältävät sisustussuunnittelun hallintaa, mutta kuitenkin niin vähäisessä määrässä, että on sovittu, että puhutaankin sisustusalan osaamisesta eikä sisustussuunnittelun osaamisesta. Koulutuksen tarkoitus ei ole valmistaa sisustussuunnittelijoita, vaan henkilöitä, jotka toimivat esim. yhteistyössä suunnittelijan kanssa.

Työn toimeksiantajana on Teuvan aikuiskoulutuskeskus TEAK, jossa toimin vaateusalan koulutussuunnittelijana sekä koulutusvastaavana maakunnissa tapahtuvista sisustusalan koulutuksista. Tarkoitus olisi myös, että tulevaisuudessa opettaisin osan sisustusalan osaamiskoulutuksesta.

Oppilaitoksen tiedot

TEAK on valtakunnallisesti toimiva aikuiskoulutuskeskus, jonka kotipaikkakunta on Teuva. Pääkoulutusalat ovat puu, pintakäsittely, sisustus, verhoilu, vaatetus, tek-

nologia (CNC, CAD, CAM, robotiikka) sekä sosiaali- ja terveysala. Yritysten tarpeisiin TEAK järjestää koulutuksia kaikilla toimialoilla. Joustavaa ja käytännönläheistä koulutusta se on järjestänyt jo vuodesta 1959. (Teak, [viitattu 4.7.2014].)

Oppilaitoksen koulutustarjontaan kuuluu tutkintoihin valmistavat koulutukset. Tutkintoihin valmistavaa koulutusta annetaan mm. puu-, pintakäsittely-, verhoilu- ja sisustusaloille. Tutkintotasoina ovat perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot.

TEAK on järjestänyt sisustusalan valmistavaan koulutukseen kuuluvaa sisustusalan koulutusta tähän asti osittain ulkopuolisen kouluttajan toimesta, nykyisessä kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa myös oppilaitoksen tulee karsia kustannuksia. Lisäksi koulutuksen järjestäminen oppilaitoksen opetushenkilöstön toimesta lisää opetushenkilöstön kehittymistä niin, että koulutus pystytään jatkossakin järjestämään oppilaitoksen omana koulutuksena.

Koulutussuunnitelmaa laadittaessa käytin tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia pohjana työlleni. Työelämän tarpeita selvitin tekemällä teemahaastattelun eri sisustusalojen työelämän edustajille. Sen lisäksi käytin tiedonhankinnan eri menetelmiä, joilla selvitin opiskelijoiden kokemuksia ja odotuksia koulutukselta. Opiskelijoille tein lomakekyselyn sekä teemahaastattelun ryhmissä.

Teoriaosassa tarkastelin lyhyesti aikuiskoulutuksen historiaa sekä ammatillista aikuiskoulutusta ja siihen liittyvää valmistavaa koulutusta. Selvitin myös aikuisopiskelijoiden taustoja. Lisäksi avasin teoriaosassa näyttötutkintojärjestelmää ja sisustusalan näyttötutkintoja.

2 AIKUISKOULUTUKSEN HISTORIA

Aikuisille tarkoitettu ammatillinen koulutus on historiallisessa mielessä varsin tuore ilmiö. Suomessa on ollut jonkinlaisia ammattiin suuntautuvia kouluja 1700-luvulta lähtien. Oppipoikajärjestelmä toimi pitkään ainoana varsinaisena ammattiin rekrytoinnin välineenä. 1800-luvun puolivälistä lähtien työelämään valmennettiin yleis-tyneissä sunnuntai kouluissa, joita voidaankin pitää varsinaisen ”ammatillisen aikuiskoulutuksen” alkusoluna. (Kivinen, Rinne & Ahola 1898, 91.)

Ammatillisia iltakursseja järjestettiin 1890-luvulta alkaen. Vuonna 1922 perustettiin Ammatinedistämislaitos, mutta sitä lukuun ottamatta vasta 1950-luvulla omaehtoinen ammatillinen koulutus sai vakiintuneempia muotoja. 1960-luvulla aloittivat ensimmäiset ammatilliset kurssikeskukset. (Niemelä 2009, 10 - 11.)

Vuonna 1987 tehty periaatepäätös ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoittamisen suunnitteluperiaatteista ja vuonna 1988 tehty periaatepäätös ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisestä voidaan pitää markkinaperusteisen aikuiskoulutuspolitiikan kulmakivenä. Edellä mainituilla päätöksillä kurssikeskukset muuttuivat ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi, joiden rahoitus perustuu palvelujen myynnille. (Lampinen 1998, 134.)

Aikuiskoulutus jakautui tämän jälkeen rahoituksen ja koulutukseen hakeutumismotiivin perusteella neljään eri koulutusmuotoon. Näitä ovat työvoimapolitiittinen ammatillinen aikuiskoulutus, omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus, työnantajien järjestämä henkilöstökoulutus sekä oppisopimuskoulutus. (Lampinen 1998, 134.)

Koulutusjärjestelmä on määrätty kansallisten lakien ja säädösten kautta. Eduskunta päättää opetustoimen lainsäädännöstä ja koulutuspolitiikan yleisperiaatteista. Opetusministeriö ja opetushallitus vastaavat koulutuspolitiikan toimeenpanosta. (Wikipedia, [viitattu 17.7.2014].)

3 AMMATILLINEN AIKUISKOULUTUS

Ammatillinen koulutus ja siihen liittyvien tutkintojen järjestäminen on luvanvaraista toimintaa. Ammatillista peruskoulutusta ja tukintoja säätelee pääsääntöisesti ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (630/1988). Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja näyttötutkintoja säätelee laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998). (Lahtinen & Lankinen 2013, 102 -103.)

Ammatillisista perustutkinnon näyttötutkintojen järjestämistä säätelee myös laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta, mutta annetun lain 13 §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriö määrää tarkemmin tutkinnoista, ja voidaanko niitä suorittaa näyttötutkintoina. (Lahtinen & Lankinen 2013, 170.)

Tutkinnoissa ja koulutuksessa tulee ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Näyttötutkintoja tulee suunnitella ja järjestää yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. (L 21.8.1998/631.)

3.1 Valmistavan koulutuksen tavoitteet

Ammatillisen aikuiskoulutuksen tarkoituksena on lainsäädännön mukaan ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista sekä antaa opiskelijoille valmiuksia itsenäisen ammatinharjoittamiseen. Lisäksi sen tulee kehittää työelämää ja edistää työllisyyttä sekä tukea elinikäistä oppimista. Lain tarkoituksena on myös edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista. (L 21.8.1998/631.)

Työelämä asettaa ammatilliselle koulutukselle uusia ja osittain myös erisuuntaisia vaatimuksia. Lähtökohtana on, että työnhakijalta vaaditaan laajaa teoreettista tietopohjaa ja vahvaa käytännön osaamista. Työelämän koulutukselle asettamia uusia vaatimuksia ovat mm. oma-aloitteisuus, asennoituminen, sitoutuminen, uuden omaksumiskyky, uudet johtamistaidot, yhteistyötaidot. Työelämän muutoksessa korostetaan työn laaja-alaistumisesta juontuvaa kokonaisuusien hallintakykyä ja myös erikoistumiseen tarvittavaa osaamisen syventämistä, koska sen merkitys työelämässä kasvaa. Laaja-alainen osaaminen ja erikoistuminen eivät sulje pois

toisiaan, koska työelämän kehitys ei kulje vain yhteen suuntaan. (Lahtinen & Lankinen 2013, 126 – 127.)

3.2 Valmistavassa koulutuksessa suoritettavat tutkinnot

Ammatillisiin tutkintoihin kuuluvat perus-, ammatti ja erikoisammattitutkinnot. Ammatilliset perustutkinnot ovat joko ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavia tutkintoja tai näyttötutkintoja. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, jotka ovat ammatillisen lisäkoulutuksen tutkintoja, voidaan suorittaa vain näyttötutkintoina eli ne ovat ammattitaidon hankkimisesta riippumattomia näyttötutkintoja. (Lahtinen & Lankinen 2013, 167.)

3.3 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Pääsääntöisesti kaikki näyttötutkintojen suorittajat osallistuvat näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen henkilökohtaisen opiskeluohjelmansa mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä päättää valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä näyttötutkintojen perusteiden mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalle tulee järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinnot osana koulutusta. Näyttötutkinnot suoritetaan yleensä valmistavan koulutuksen aikana, kuitenkin yleensä niin, viimeinen tutkinnonosa on suoritettuna, kun valmistava koulutus päättyy. Näyttötutkinnon suorittaminen ilman valmistavaa koulutusta on vähäistä, vain alle kymmen prosenttia suorituksista. (Lahtinen & Lankinen 2013, 281.)

Valmistavassa koulutuksessa noudatetaan henkilökohtaistamisen periaatetta:

- tarjotaan opiskelijalle parhaiten soveltuvia koulutusmuotoja, opetusmenetelmiä, oppimisympäristöjä ja -järjestelyjä
- ohjataan joustavien henkilökohtaisten oppimispolkujen suunnittelussa
- neuvotaan ja ohjataan myös muiden asiantuntijoiden tarjoamiin tukipalveluihin. (Oph. Näyttötutkintoon valmistava koulutus, [Viitattu 16.7.2014].)

4 AIKUISOPISKELIJA

Aikuisen ihmisen elämään vaikuttavat useat tekijät, joilla on merkitystä elämän kulkuun ja hallintaan työn lisäksi. Aikuisiän oppimistarpeiden määrittämiseen vaikuttavat myös elämän muutokset, ikä ja kokemukset. Oppiminen on avain elämänhallintaan, riippumatta siitä, tapahtuiko se sitten tietoisesti tai tiedostamatta. Omaksumansa tiedon yksilö konstruktio eli liittyy ja liittyy aikaisemmin opittuihin tietoihinsa ja näin rakentaa uudistunutta näkemystään. Motivaatio ja mielekkyyden tunne vaikuttavat ensisijaisesti halukkuuteen oppia uusia asioita. (Paane-Tiainen 2000, 6.)

Vanhasta ”poisoppiminen” eli työskentelytapojen muutos on aikuisten kohdalla merkittävä oppimisen alue, se on sitä vaikeampaa mitä ”automatisoituneempia” työskentely- ja kommunikointitavat ovat. Vuosien mittaan sisäistetyt käyttäytymis- ja toimintamallit eivät ole hetkessä muutettavissa, vaikka ulkoiset paineet sitä vaativatkin. Nämä edellä mainitut mallit voivat muodostua oppimisen suurimmiksi esteiksi ja rajoitteiksi, mutta tiedostettuina ne ovat poisopittavia ja muutettavia seikkoja, jotka samalla voivat osoittautua myös mahdollisuuksia luoviksi. (Paane-Tiainen 2000, 16.)

Kimmokeena ammatillisen koulutuksen aloittamiseen, on usein tarve hankkia uusi, kiinnostava ammatti tai saada nykyiseen työhön laajentavaa tietoutta eri ammattialoilta, uudistaa omaa työtään. Tällöin puhutaankin omien tietojen ja taitojen päivittämisestä. Työelämän muutokset, sekä ulkoiset että sisällölliset, ovat toteutuneet vauhdikkaammin, kuin mitä esimerkiksi 1990-luvun alussa ajateltiin. Ammatilliset perustiedot vanhenevat melko nopeasti useimmilla aloilla. Esimerkiksi teknisillä aloilla tietojen ns. puoliintumisaika on noin 3 vuotta, mikä merkitsee sitä, että on aika-ajoin on kouluttauduttava pitääkseen tietotaitonsa ajan tasalla. (Paane-Tiainen 2000, 93.)

4.1 Elämänlaajuinen oppiminen

Voiko elämää olla ilman oppimista? Ehkäpä se on mahdollista, mutta jos meillä ei olisi kykyä oppia, olisimme kenties kasvien tai alkeellisten eläinten kaltaisia: hengissä, mutta kykenemättömiä tavoitteelliseen toimintaan. Oppiminen on niin tärkeä osa elämää, että sitä on joskus miltei mahdoton erottaa elämästä itsestään: oppimista tapahtuu lapsena leikkiessämme, aikuisena työtä tehdessämme, harrastessamme, kokemuksesta jne. Uusien taitojen ja asioiden oppiminen koetaan pääsääntöisesti myönteisenä ja positiivisena asiana. Kehittymisen myötä saa elämään uutta sisältöä ja näkemykset laajenevat oppimisen ansiosta. (Kokkinen, Rantanen-Väntsi & Tuomola 2008, 6-7.)

Myös sopeutumisen kannalta oppiminen on tärkeää. Oppimisen kautta pystymme sopeutumaan uusiin tilanteisiin ja omaksumme tietoja, taitoja ja asenteita, jotka luovat meille edellytykset toimia nopeasti muuttuvassa maailmassa. Oppimisen merkitys nykyisessä muutosvauhdissa on korostunut, koska voidaksemme toimia tarkoituksenmukaisesti meidän tulee olla avoimia ja ennakkoluulottomia uusille tuulille, kyettävä oppimaan. (Kokkinen ym. 2008, 7.)

Myös työntekijöille asetettavat vaatimukset kasvavat yhteiskunnan muutoksen myötä. Enää ei puhuta ainoastaan elinikäisestä oppimisesta ammattitaidon ylläpitäjänä, vaan tilalle on tullut aikuiskoulutuksen kannalta tärkeämpi käsite, *elämänlaajuinen oppiminen*. Tällä tarkoitetaan itsensä laaja-alaista kehittämistä eli oman luovuuden, ongelmanratkaisutaitojen ja innovatiivisuuden kehittämistä. Lisäksi nykyään vaaditaan sisäistä yrittäjyyttä, joka tarkoittaa aktiivista suhtautumista työhön ja kanssaihmiisiin, aivan kuin toimisi yrittäjänä omassa työtehtävässään. (Kokkinen ym. 2008, 9.)

4.2 Itseohjautuvuus oppimisessa

Aikuiskoulutus jouti 1990-luvulla tahtomattaan tilanteeseen, se ei enää pystynyt vastaamaan yhteiskunnan sille asettamiin muutostarpeisiin perinteisillä koulutuksen toteuttamistavoilla. Aikuisille tuli järjestää entistä paremmat mahdollisuudet

laadukkaaseen oppimiseen perinteisten kouluttautumismahdollisuuksien ohella myös työssä, kotona ja harrastuksissa tapahtuvassa oppimisessa. Tässä tilanteessa nousi väistämättä esille kysymys aikuisen oppijan kyvystä ja mahdollisuuksista ohjata itse omaa oppimistaan. (Koro 1999, 15.)

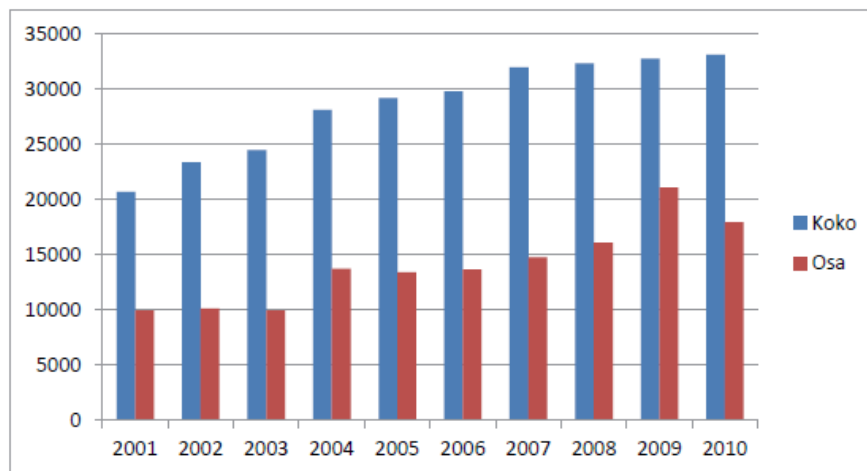
Itseohjautuva aikuinen on oppimistaitoinen opiskelija. Taito itseohjattuun oppimiseen ei ole pysyvä ominaisuus, eikä se myöskään ole itsestäänselvyys, joka saavutetaan tullessaan täysi-ikäiseksi. Itseohjautuvuutta voidaan vahvistaa jo lapsuusiässä tietoisesti kehittämällä lapsen oppimistaitoja ja tarjoamalla tilaisuuksia yhä itsenäisempää päätöksentekoa ja vastuuta vaativiin oppimistilanteisiin. Itseohjautuvasti toimiakseen aikuisella oppijalla tulisi olla sopiva oppimisympäristö, oppimaan oppimisen taidot ja suuntautuminen eli halu oppimiseen. (Koulutuskeskus Salpaus, [viitattu 15.7.2014].)

Itseohjatussa oppimisessä korostuu mielekkään oppimisen tärkeys. Kognitiivisen käsityksen mukaan oppimisen eroavaisuus tulee esille laajasti eli itseohjatussa oppimisen tapahtumassa se korostuu. Yritys poistaa tämä ristiriita on tehty hankkimalla uusia tietoja tai syventämällä ja laajentamalla jo hankittua tietoa. (Kautto-Koivula 1993, 55.)

5 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ

Näyttötutkintojärjestelmä luotiin vuonna 1994 säädetyllä ammattitutkintolailla (306/1994) ja sitä täydentävällä asetuksella (308/1994). Se tarjoaa aikuisille joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työpaikan tai työtehtävien vaihtuessa pätevyitä myös uuteen ammattiin. Järjestelmän etuna on erityisesti se, että henkilön ammatillinen osaaminen saatetaan sen avulla kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen hankittu työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkintojärjestelmässä tunnustetaan eri tavoilla hankittu osaaminen. Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla näyttötutkinnon perusteissa vaadittava ammattitaito. (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 15.)

Näyttötutkinnot ovat vakiinnuttaneet asemansa koulutusjärjestelmässä. Tutkintoihin osallistuneiden ja siitä suoriutuneiden määrä ovat jatkuvassa kasvussa, mikä alla olevasta kuviosta käy ilmi. (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 16.)

Kuvio 1. Näyttötutkinnon ja tutkinnon osan suorittaneet vuosittain 2001- 2010 (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 16).

Näyttötutkintojärjestelmän keskeiset periaatteet:

- työnantajatahojen, työntekijätahojen ja opetusalan edustajien tiivis kolmikantayhteistyö tutkintorakenteesta päätettäessä, tutkintojen perusteita laa-

dittaessa, koulutustoimikunnissa, tutkintotoimikunnissa sekä näyttötutkintoja suunniteltaessa, järjestäessä ja arvioitaessa

- tutkintojen riippumattomuus ammattitaidon hankkimistavasta
- tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen osoittamalla vaadittu ammattitaito näyttötutkintotilaisuuksissa
- henkilökohtaistaminen. (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 15.)

Näyttötutkintojen perusteiden tehtävänä on jakaa koulutuspoliittisia tavoitteita sekä osoittaa valtakunnallisesti yhtenevän ammattitaidon ydintaitojen ja kansalaisena toimimisen vaatimukset. Opetushallitus päättää ja vastaa valtakunnallisista opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteista kokonaisuudessaan. (Hätönen 2001, 18.)

5.1 Tutkintorakenne

Näyttötutkintorakenteesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö OKM. Tutkintojen tutkintonimikkeet on suojattu ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998, 45 §) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998, 12 §) säädetyn mukaan. Tutkintorakenteessa oli vuonna 2012 ammatillisia tutkintoja yhteensä 374 joista ammatillisia perustutkintoja oli 52, ammattitutkintoja 190 ja erikoisammattitutkintoja 132. (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 16.)

5.2 Näyttötutkinnot

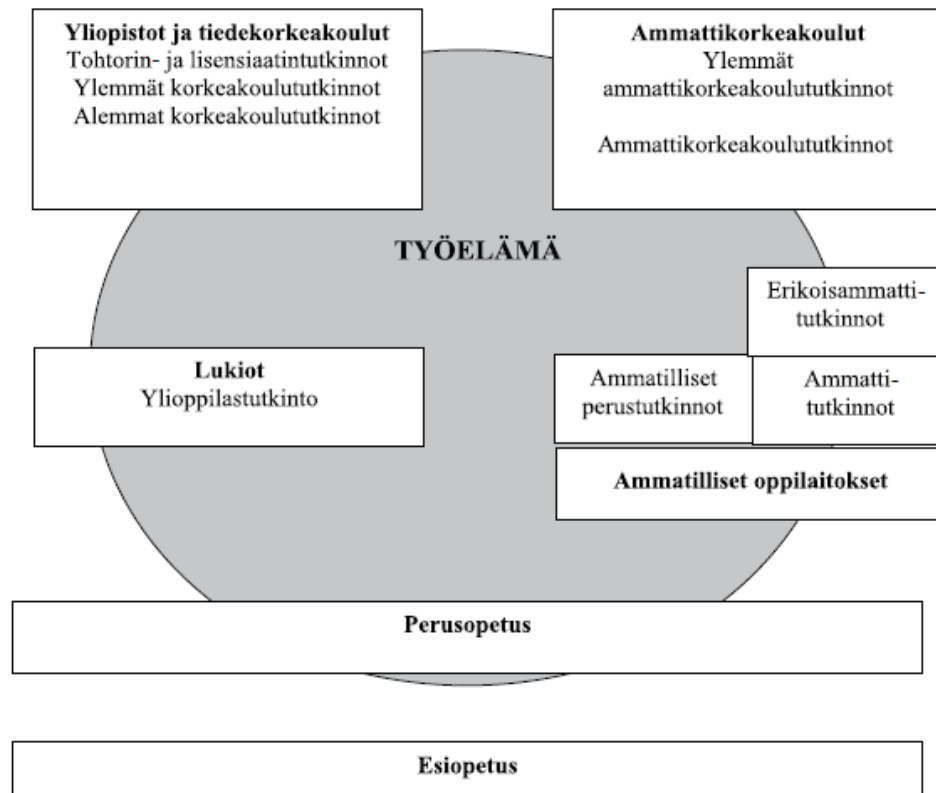
Ammatillisessa **perustutkinnossa** osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen edellyttämät tiedot ja taidot. Nimellislaajuus näyttötutkintona suoritettaviin perustutkintoihin on 120 opintoviikkoa. (Oph. näyttötutkinto-opas 2012, 18).

Ammattitutkinnossa osoitetaan ammattityöntekijältä alalla vaadittava ammattitaito. Ammattitutkintojen perusteissa ammattitaitovaatimukset on määritelty siten, että henkilö jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä sen

lisäksi täydentäviä ja syventäviä opintoja ja noin kolmen vuoden työkokemus suoriutuu todennäköisesti ko. näyttötutkinnosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että valmistavaan koulutukseen hakeutuvalta ei vaadita kolmen vuoden työkokemusta ja/tai ammatillisen perustutkinnon suorittamista. (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 18).

Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Erikoisammattitutkintojen perusteissa ammattitaitovaatimukset on määritelty tasollisesti siten, että henkilö jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä sen lisäksi täydentäviä ja syventäviä opintoja ja noin viiden vuoden työkokemus suoriutuu todennäköisesti ko. näyttötutkinnosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että valmistavaan koulutukseen hakeutuvalta ei vaadita viiden vuoden työkokemusta ja/tai ammatillisen perustutkinnon suorittamista. (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 18).

Alla olevasta kuviosta käy ilmi miten edellä mainitut tutkinnot sijoittuvat Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmään.

Kuvio 2. Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmä (Oph. 2012, 17).

5.3 Jatko-opintokelpoisuus

Näyttötutkintoina suoritettut ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot antavat kelpoisuuden hakeutua korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin (Oph. Näyttötutkinto-opas 2012, 18).

6 SISUSTUSALAN NÄYTTÖTUTKINNOT

TEAK:lla on tällä hetkellä toistaiseksi voimassaolevat sisustusalan näyttötutkintojen järjestämissopimukset. Perustutkinnon järjestämissopimus on ollut voimassa vuodesta 2008 ja ammattitutkinnon vuodesta 2010. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevia tutkintotoimikunnan kanssa solmittuja järjestämissopimuksia.

Tässä opinnäytteessä keskitytään oppilaitoksen verhoilu- ja sisustusalan perustutkinnon ja sisustusalan ammattitutkinnon valmistavan koulutuksen sisustusalan osaamista koskevan koulutussuunnitelman laadintaan. Koulutussuunnitelman laadinnan lähtökohtana ovat näyttötutkintojen perusteiden ammattitaitovaatimukset, jota sisältävät sisustusalan osaamista.

6.1 Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto, sisustuksen koulutusohjelma

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa näyttötutkintoina tai ammatillisena peruskoulutuksena. Sisustusalan osaaminen näytetään omana tutkinnon osanaan **sisustustyöt**, jossa ammattitaito osoitetaan tekemällä tilaan ohjeiden mukaan pienimuotoinen sisutussuunnitelma ja sisustustyö.

6.1.1 Perustutkinnon tavoitteet

Tavoitteena on, että sisustusalan perustutkinnon suorittanut osaa soveltaa tietojaan ja taitojaan muuttuvissa työelämän tilanteissa. Hänen on lisäksi ymmärrettävä työprosessin muodostuminen ja kyettävä näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia sekä huomioida omassa työssään myös lähialojen tehtäviä. Sisustustyö edellyttää hyvää muoto- ja tyyliä sekä hahmotuskykyä ja värisilmää. (Oph. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009, 8.)

Sisustaja on ammattilainen, joka tuntee ja pystyy osallistumaan laaja-alaisesti erilaisiin sisustusalan työtehtäviin, kuten verhoilu-, maalaus-, puusepän-, ja rakennusalan töihin. Hän kykenee toimimaan yhteistyössä erilaisten asiakkaiden, sisus-

tusarkkitehtien, sisustussuunnittelijoiden kanssa sekä muiden projektissa työskentelevien ammattilaisten kanssa. Hän tuntee sekä suunnittelutyöhön että toteutukseen liittyvät tarpeet verhoilu-, maalaus- ja rakennussisätöiden sekä puusepäntöiden osalta. Hän osaa laatia tarvittavat töiden suorittamiseen liittyvät koko työkentän kattavat asiakirjat sisustusarkkitehtien suunnitelmien pohjalta työntekijöille, ja hänellä on hyvät yhteydet sisustusalojen eri toimiviin tahoihin kuten työntekijät, tavarantoimittajat ja tukkuliikkeet. (Oph. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009, 9.)

Sisustajan on usein kyettävä pelkän lopputuloksen kuvauksen perusteella valitsemaan työhön tarvittavat materiaalit ja kohteeseen parhaiten soveltuvat työtavat. Hänen on lisäksi tunnettava hyvin eri tyyliuuntauksia antiikista nykyaikaan ja hänellä tulee olla tietoa värien käytöstä ja materiaalien ominaisuuksista. (Oph. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009, 9.)

6.1.2 Perustutkinnon muodostuminen

Perustutkinnon perusteissa (Oph. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009) tutkinnon tulee perustua oppilaitoksen voimassaolevan järjestämissuunnitelman mukaan seuraavanlaisiin osioihin;

Pakolliset tutkinnonosat

- sisärakennustyöt
- **sisustustyöt**
- maalaus- ja päällystystyöt
- kalusterakentaminen
- sisustusverhoilu

Valinnaiset tutkinnon osat, joista tulee valita vähintään kaksi tutkinnon osaa

- sisustusalan yritystoiminta

- verhojen ja varjostimien valmistaminen
- sisustuslaatoitus
- huonekalujen kunnostaminen ja
- huonekaluverhoilu.

Koko tutkinto on suoritettu kun kaikki viisi pakollista ja kaksi valinnaista tutkinnon osaa on suoritettu.

6.1.3 Sisustustyöt tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon perusteissa (Oph. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009) esitetyt ammattitaitovaatimukset tutkinnon suorittamiseen ovat:

Tutkinnon suorittaja osaa

- sisustaa monipuolisesti sisätiloja ohjeiden ja piirustusten mukaan
- tarvittaessa osallistua kohteen suunnitteluun yhteistyössä suunnittelija ja asiakkaan kanssa
- toimia työssään piirustusten, työselitysten ja ohjeiden mukaan
- selostaa kuvallisesti, kirjallisesti tai suullisesti tehtävän työn
- toimia asiakaslähtöisesti
- toteuttaa sisustuskokonaisuuden käyttäen erilaisia työmenetelmiä ja materiaaleja
- soveltaa ja hyödyntää väri- ja valo-opin teorioita käytännön sisustustehtävissä käyttäen ja hyödyntäen alan tietotekniikkaa
- piirtää yksinkertaisia teknisiä piirustuksia käsin sekä tietokoneella cad- ohjelmalla

- vertailla ja soveltaa tavallisimpien sisustusmateriaalien, tuotteiden ja työtapojen ominaisuuksia, kuten kustannuksia, laatua, ekologisuutta ja esteettisyyttä sisustustyössä
- laatia tarjouspyynnön ja tehdä tarjouksen
- tunnistaa ja selostaa keskeisten sisustustyylien piirteitä
- tunnistaa ja selostaa eri aikakausien rakennusten piirteitä ja
- toimia taloudellisesti ja yleisten työturvallisuusmääräysten mukaan. (Oph. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009, 59 - 60.)

6.2 Sisustusalan ammattitutkinto

Ammattitutkinto suoritetaan ainoastaan näyttötutkintoina. Sisustusalan osaaminen on sisällytetty pakollisiin tutkinnon osiin.

6.2.1 Ammattitutkinnon tavoitteet

Tavoitteena on, että sisustusalan ammattitutkinnon suorittanut osaa parantaa kotien, työpaikkojen, yritysten ja muiden tilojen viihtyisyyttä ja edistää ihmisten hyvinvointia. Tutkinnon tavoitteenaan on myös, että tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa tarkoituksenmukaisia sisustuskokonaisuuksia. Lisäksi hän osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan laaja-alaisesti vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hän osoittaa myös kykynsä arvioida kokemuksia ja hyödyntää työssään uusia toimintatapoja sekä ylläpitää ja kehittää omaa toimintaansa. (Oph. Sisustusalan ammattitutkinto 2013, 11.)

Tutkinnon suorittanut suoriutuu työtehtävistä ammattityöntekijän joutuisuudella, toimii taloudellisesti ja ottaa vastuun työn laadusta. Hän hallitsee ammattialansa tiedot ja taidot ja osaa soveltaa niitä ongelmanratkaisutilanteissa. Hän suunnittelee työnsä sekä mahdollisesti myös muiden töitä ottaen huomioon muut toimijat. (Oph. Sisustusalan ammattitutkinto 2013, 11.)

6.2.2 Ammattitutkinnon muodostuminen

Ammattitutkinnon perusteissa (Oph. Sisustusalan ammattitutkinto 2013) tutkinnon tulee perustua oppilaitoksen päivitetävän järjestämisuunnitelman mukaan seuraavanlaisiin osioihin;

Pakolliset tutkinnon osat (suuntautumisen mukaan)

- sisustaminen tekstiilituotteilla
- sisäpintojen käsitteleminen
- sisustusrakentaminen

Valinnaiset tutkinnon osat

- sisustusalan asiakaspalvelu
- kalusteiden asentaminen
- näyttely- tai esittelytilan rakentaminen
- sisustusalan yrittäjänä toimiminen
- tutkinnon osa muusta ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta.

Tutkinto on valmis kun tutkinnon suorittaja on suorittanut kolme tutkinnon osaa. Tutkinto koostuu seuraavasti; 1 – 3 osaa pakollisista tutkinnon osista ja 0 – 2 tutkinnon osaa pakollisten valintojen mukaan. (Oph. Sisustusalan ammattitutkinto 2013, 8.)

6.2.3 Sisustamisen ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon pakollisiin osiin (Oph. Sisustusalan ammattitutkinto 2013) sisällytetty sisustusalan osaamisen yhteiset ammattitaitovaatimukset ja niistä johdetut arvioinnin kohteet ovat seuraavat:

Tutkinnon suorittaja osaa

- huomioida tilan eri tekijät
 - tilan käyttötarkoituksen ja käyttäjäryhmän kartoittaminen
- huomioida esteettisten tekijöiden vaikutuksen tilassa
 - esteettisten tekijöiden vaikutusten arviointi
- toimia asiakaslähtöisesti
 - työskentely asiakkaan kanssa. (Oph. Sisustusalan ammattitutkinto 2013, 14 – 15, 17 – 18 ja 21.)

7 TIEDONHANKINTA

Sisustusalan koulutussuunnitelman laadinnassa näyttötutkinnon perusteet ovat ensisijaisessa asemassa, koska koulutus tulee järjestää niin, että tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset sisältyvät koulutussuunnitelmaan. Näyttötutkintoina suoritettavien tutkintojen liittyvissä valmistavissa koulutuksissa koulutuksen järjestäjä laatii itse hyväksytyyn koulutusohjelman.

Osatutkinnoista suoriutumisen lisäksi toinen tärkeä koulutussuunnitelman sisältöön vaikuttava seikka on työllistymistavoite valmistavan koulutuksen jälkeen, siksi oli tärkeää, että selvitin myös työelämän tarpeita koulutuksen sisältöön. Lisäksi opiskelijoiden kokemukset ja toiveet koulutuksen suhteen tulisi huomioida mahdollisuuksien mukaan.

Tarvittavan tiedon saamiseksi koulutussuunnitelman sisällön laatimiseksi käytin tässä opinnäytteessä erilaisia aineiston keruumenetelminä lomakekyselyä ja teemahaastattelua. Lomakekyselyn tein opiskelijoille, jotka olivat käyneet ulkopuolisen kouluttajan järjestämän koulutuksen (liite 1) sekä opiskelijoille jotka eivät olleet vielä koulutusta käyneet (liite 2). Tein molemmille opiskelijaryhmille myös teemahaastattelun omissa ryhmissään (liite 3). Työelämän odotuksia ja ajatuksia koulutuksen suhteen keräsin tekemällä teemahaastatteluja (liite 4) työelämän edustajille.

7.1 Lomakekysely

Kysely on yksi tapa kerätä aineistoa, se on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Englanninkielinen termi *survey* tarkoittaa sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, jossa kyselyyn osallistuvat henkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta ja missä tiedonhankinnan luotettavuus pyritään takaamaan sillä, että jokaiselta kyselyyn osallistuvalla kysytään asiat samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 180.)

Kyselytutkimuksen etuna pidetään useimmiten sitä, että sen avulla voidaan kerätä laajaa tutkimusaineistoa. Se on lisäksi tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja

vaivannäköä. Huolellisesti suunnitellun lomakkeen etuna on, että aineisto siitä voidaan käsitellä nopeasti tallennettuun muotoon. Tavallisimpia heikkouksia kyselytutkimuksessa on, että niitä pidetään pinnallisina ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Lisäksi ei voida välttämättä varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Myöskään ei ole varmuutta siitä, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajan näkökulmasta. (Hirsjärvi ym. 2001, 182.)

Yleisimmin käytettyjä kysymysmuotoja ovat:

- *Avoimet kysymykset*, joissa esitetään vain kysymykset, ja jätetään tyhjä tila vastausta varten.
- *Monivalintakysymykset*, joissa on valmiiksi laaditut vastausehdot, ja vastaaja esim. laittaa rastin valmiin vastausvaihtoehdon tai useamman vastausvaihtoehdon kohdalle ohjeistuksen mukaan.
- *Asteikkoihin eli skaaloihin perustuvat kysymykset*, jossa esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee niistä sen, miten kovasti hän on samaa mieltä kuin esitetty väittämä. (Hirsjärvi ym. 2001, 182.)

7.2 Teemahaastattelu

Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, koska siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Suurimpia etuja haastattelussa on joustavuus aineistoa kerätessä, haastattelussa voidaan mm. säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. Myös haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä, samoin vastausten tulkitseminen antaa enemmän mahdollisuuksia kuin esimerkiksi postikyselyssä. Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää se, että haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2001 191,192.)

Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ei ole tiedossa, eikä välttämättä järjestyskään. Teemahaastattelu ei ole ainoastaan kvalitatiivisen tutkimuksen me-

netelmä, vaan se sopii yhtä hyvin kvantitatiivisesti painottuneeseen tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2001, 195.)

Teemahaastattelu on keskustelua, jonka tarkoitus on etukäteen päätetty. Se ei ole tavallista arkikeskustelua. Teemahaastattelussa, jossa syntyvä aineisto on tavalla tai toisella puheesta kirjattua tekstiä, haastattelujen määrä on normaalisti niin pieni, että normaali otos ja siitä syntyvät estimaatit eivät tule kyseeseen. Tämän vuoksi haastateltavien asemaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. (Tilastokeskus, [viitattu 12.7.2014].)

Teemahaastattelun aineiston tulkinnassa on kaksi periaatteellista etenemistietä.

- Ensimmäisen tulkinnan mukaan tulkinnassa pitäydytään tiukasti aineistossa ja tulkitaan ja analysoidaan vain ja ainoastaan siinä esiintyviä asioita. Edellä esitetty tapa on yleistä teksti- ja kertomusanalyseissa ja osassa ns. diskurssi- ja keskusteluanalyysia.
- Toinen tapa on pitää aineistoa lähtökohtana tutkijan teoreettisille pohdiskelulle ja tulkinnoille. Aineistoa voidaankin pitää siinä tapauksessa eräänlaisen apuvälineen asemassa. (Tilastokeskus, [viitattu 12.7.2014].)

7.3 Tiedonhankinnan toteutus

Tiedonhankintaan osallistui koulutuksen ulkopuolisen kouluttajan järjestämänä käyneitä opiskelijoita viisi ja opiskelijoita, jotka eivät vielä koulutusta olleet käyneet seitsemän. Työelämän edustajia osallistui haastatteluun kolme, jotka kaikki edustivat eri sisustusalan toimijoita. Edustajat olivat sisustustekstiilejä valmistavan yrityksen omistaja, sisustustöitä (mm. maalaus, tapetointi, laatoitus ja lattianpäällystys) tekevä yrittäjä ja sisustusalan eri materiaaleja myyvän liikkeen omistaja.

Opiskelijoille tehtäviä lomakekyselyjä varten suunnittelin kysymykset siten, että pystyisin hyödyntämään vastauksia mahdollisimman hyvin koulutusohjelman sisältöä laadittaessa. Kysymyslomakkeen kuusi kysymystä tein asteikkoihin eli skaaloihin perustuvana kysymystyyppinä 5-portaisella Likert asteikolla. Lisäksi lomakkeessa oli kaksi kysymystä, johon vastaaja vastasivat kirjallisena. Kysymyslomak-

keeseen vastaaminen tapahtui kahdessa ryhmässä luokahuoneessa kontrolloituna, koska olin itse paikalla kyselylomakkeiden täytön ajan. Aikaa lomakekyselyhin kului noin puoli tuntia.

Opiskelijoiden teemahaastattelun tein samoissa ryhmissä heti lomakekyselyn vastaamisen jälkeen. Teemoina käytin lomakekyselyssä olleita kahta kirjallista kysymystä. Kumpaankin ryhmähaastatteluun kului aikaa noin puoli tuntia. Opiskelijoiden lomakekyselyt ja ryhmähaastattelut suoritin keväällä 2013.

Työelämän edustajille tein jokaiselle yksilöhaastattelun, jotka toteutettiin heinäkuussa 2014. Haastatteluihin kului aikaa vajaa puoli tuntia kuhunkin.

7.4 Tiedonhankinnan analysointi ja tulos

Tiedonhankinnan analysointimenetelmänä käytin sisällönanalyysimenetelmää, koska sitä voidaan käyttää jäseneltäessä laadullisen tutkimuksen aineistoja. Lomakekyselyn tulokset litteroin, kuten myös ryhmähaastattelun tulokset. Aineistosta saadut tiedot ja tulokset olivat kokonaisuudessaan hyvin samansuuntaista.

7.4.1 Opiskelijat

Opiskelijat, jotka olivat käyneet ulkopuolisen kouluttajan järjestämän koulutuksen, pitivät sitä pääosin onnistuneena. Seuraavassa tuloksia tiedonhankinnan aineistosta:

Opiskelijat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että koulutuksen sisältö vastasi heidän odotuksiaan.

Koulutuksen sisällön laajuuden riittävydestä oltiin pääsääntöisesti täysin samaa mieltä, yksi opiskelija ei osannut sanoa mielipidettään mikä mielestäni johtuu siitä, että kaikki opiskelijat eivät ole välttämättä kiinnostuneet tästä osiosta.

Koulutuksen pituuteen oltiin jokseenkin tyytyväisiä, mutta asiasta oltiin myös eri mieltä, mikä selittyy opiskelijoiden erilaisista osaamisen lähtökohdista.

Kysyttäessä oliko tutkinnon perusteisiin tutustuttu riittävästi, suurin osa opiskelijoista oli samaa mieltä, mutta joukossa oli myös opiskelijoita jotka eivät osanneet vastata tähän kysymykseen. Uskon, että tämäkin johtui siitä, että kaikki eivät tietoisia tutkinnon perusteiden merkityksestä.

Pääsääntöisesti opiskelijat olivat sitä mieltä, että he suoriutuisivat tutkinnoista saamallaan koulutuksella. Opiskelijoista eräs ei osannut sanoa mielipidettään vielä tässä vaiheessa, koska ei tiennyt osallistuuko hän ko. osatutkintoon.

Opetuksessa käytettyjen työskentelyvälineiden riittävydestä kysyttäessä opiskelijat olivat jokseenkin samaa mieltä. Asiasta oltiin myös eri mieltä, mikä selittyy mielestäni opiskelijoiden vaatimustasosta.

Syventävän tiedon lisäämiseksi koulutuksesta toivottiin pääsääntöisesti pitempää. Koulutuksen jälkeen kukaan ei ollut valmis toimimaan työssä yksin, mutta ammattilaisen kanssa ehkä.

Opiskelijat, jotka eivät olleet vielä koulutusta käyneet vastasivat seuraavasti kyselyyn:

Opiskelijat olivat pääsääntöisesti samaa mieltä koulutuksen kiinnostavuudesta. Asiasta oltiin myös eri mieltä, mikä selittyy opiskelijoiden odotuksilla sisustusalan koulutukseen.

Kysyttäessä aikaisempaa kokemusta alalta mielipiteet jakautuivat tasaisesti. Mielestäni tämä on tyypillistä aikuiskoulutuksessa, koska opiskelijoiden osaamisen lähtökohdat ovat erilaisia.

Sisustustrendejä seuraa suurin osa opiskelijoista. Jotkin olivat asiasta kuitenkin eri mieltä, mikä johtuu alan kiinnostavuudesta.

PowerPoint tietokoneohjelman käytön hallinnasta mielipiteet jakautuivat jokseenkin tasan, osa hallitsee ja osa ei. Tämäkin selittyy opiskelijoiden erilaisista osaamisen lähtökohdista.

Tutkinnon perusteisiin tutustumisessa vastaukset jakautuivat tasaisesti. Osa oli tutustunut, kun taas osa ei ollut tutustunut ollenkaan tutkinnon perusteisiin. Tämä selittyy mielestäni sillä, että ennen valmistavan koulutuksen aloitusta kaikilla ei ole kiinnostusta tutkinnon perusteiden läpikäyntiin. Perusteisiin tutustutaan viimeistään silloin, kun on aika suorittaa osatutkinto.

Tärkeimpiä odotuksia koulutukseen oli perustaitojen oppiminen (mm. mittasuhteet, perspektiiviopiirtäminen, valaistus, värioppi). Pääsääntöisesti kaikki aikovat suorittaa tutkinnon osan.

7.4.2 Työelämän edustajat

Työelämän edustajien kanssa käydyt haastattelut olivat mielenkiintoisia, ja antoivat selkeän käsityksen työelämän tarpeista sisustamisen alalla. Seuraavassa haastattelujen perusteella tehtyjä havaintoja:

Työelämän edustajien vastauksissa näkyi selvästi se, että sisustamisen trendi on tullut jäädäkseen kaikille sisustamisen aloille. Tähän ovat vaikuttaneet lisääntynyt vapaa-aika, tuotteiden ja materiaalien parantunut saatavuus sekä myös eri medioista tulvivat sisustamisen eri muodot ja mainonta. Nykyään on myös lisääntynyt ”tee se itse” sisustaminen, mikä näkyy lisääntyneenä materiaalihankintoina kaupassa.

Sisustusalan työntekijältä vaaditaan ammattitaidon hallintaa toimimallaan sisustamisen alalla. Työntekijällä tulee olla myös näkemystä kokonaisvaltaisesta sisustamisesta. Ala on palveluala, missä palveluhenkisyys ja asiakaspalvelutaidot korostuvat. Lisäksi työntekijältä vaaditaan yleisiä ominaisuuksia mm. täsmällisyyttä, pitkäjänteisyyttä ja siisteyttä.

Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia läpikäydessä työelämän edustajat pitivät niitä riittävinä, mutta korostivat materiaalitietouden lisäksi väri- ja valo-opin tärkeyttä kuin myös asiakaslähtöistä toimintaa.

8 KOULUTUSSUUNNITELMAN LAADINTA

Oppilaitoksella tulee olla voimassaoleva koulutussuunnitelma ennen koulutuksen aloittamista. Koulutussuunnitelmasta käy ilmi mitä osa-alueita koulutuksessa tullaan opettamaan. Osa-alueiden tarkempi sisältö avataan koulutussuunnitelman pohjalta tehtävässä koulutuksen sisältöluettelossa.

8.1 Tausta ja tavoitteet

Näyttötutkinnot voidaan suorittaa ilman valmistavaa koulutusta. Käytännössä kuitenkin kaikki näyttötutkintoihin osallistuvat, osallistuvat myös valmistavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia sellainen koulutussuunnitelma, että valmistavaan koulutukseen osallistuvalla on tiedolliset valmiudet ottaa osaa näyttötutkintoon osana valmistavaa koulutustaan.

Opinnäytteen tehtävänä oli laatia yhteinen sisustusalan koulutussuunnitelma oppilaitoksessa järjestettäviin sisustusalan valmistaviin koulutuksiin. Sisustusalan aikuiskoulutuksen suunnitelma johdetaan suoraan kyseessä olevien näyttötutkinnon perusteissa vaadittujen ammattitaitovaatimusten mukaan. Lisäksi koulutussuunnitelman laadinnassa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon tiedonhankinnan pohjalta työelämän tarpeista vaadittavaa osaamista kuin myös mahdollisesti opiskelijoiden näkemykset ja toiveet.

8.2 Sisustusalan ammattitaitovaatimukseen perustuva koulutussuunnitelma

Koulutussuunnitelma on laadittu perus- ja ammattitutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Laadinnassa on huomioitu myös että työelämän edellytykset tulevat huomioitua koulutusohjelman laadinnassa.

Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija oppii koulutuksessa tekemään tilaan sisustustyön suullisten tai kirjallisten ohjeiden mukaan. Lisäksi koulutuksessa opitaan tekemään tilaan sisustussuunnitelma ohjeiden mukaan.

Opiskelija oppii seuraavaa:

- sisustamaan sisätiloja monipuolisesti ohjeiden ja piirustusten mukaan
- tarvittaessa osallistumaan kohteen suunnitteluun yhteistyössä suunnittelija ja asiakkaan kanssa
- selostamaan kuvallisesti, kirjallisesta tai suullisesti tehtävän työn
- toimimaan asiakaslähtöisesti
- toteuttamaan sisustuskokonaisuuden käyttäen erilaisia menetelmiä ja materiaaleja
- soveltamaan ja hyödyntämään väri- ja valo-opin teorioita käytännön sisustustehtävissä
- käyttämään ja hyödyntämään alan tietotekniikkaa
- huomioimaan tilan eri tekijät
- huomioimaan esteettisten tekijöiden vaikutuksen tilassa
- piirtämään yksinkertaisia teknisiä piirustuksia käsin sekä tietokoneella cad-ohjelmalla
- vertailemaan ja soveltamaan tavallisimpien sisustusmateriaalien, tuotteiden ja työtapojen ominaisuuksia, kuten kustannuksia, laatua ekologisuutta ja esteettisyyttä sisustustyössä
- laatimaan tarjouspyynnön ja tekemään tarjouksen
- tunnistamaan ja selostamaan keskeisten sisustustyylien piirteitä
- tunnistamaan ja selostamaan eri aikakausien rakennusten piirteitä

- toimimaan taloudellisesti ja yleisten työturvallisuusmääräysten mukaan.

Suoritettavat tutkinnot:

Perustutkinto: sisustustyöt

Ammattitutkinto: osaaminen on sisällytetty pakollisiin tutkinnotuksiin; sisustaminen tekstiilituotteilla, sisäpintojen käsitteleminen ja sisustusrakentaminen

9 EHDOTUS KOULUTUKSEN SISÄLLÖKSI

Koulutuksen sisältö on jaoteltu ottaen huomioon oppilaitoksen opetusresurssit. Koulutuksen kokonaislaajuudeksi on suunniteltu 4 ov, ja se sisältää seuraavat osi-ot:

SISUSTAMISEN PERUSTEET

- perusteet
- asiakaslähtöisyys
- väri- ja valo sisustuksessa
- erityisryhmät ja julkitilat
- sisustamisen trendit
- sisustamisen historia
- alan tietotekniikan hyödyntäminen
- työturvallisuusmääräysten noudattaminen

SISUSTAMISEN TYYLI

- eri aikakausien tyyli

AMMATTIMATEMATIIKKA JA – PIIRUSTUS

- pinta-alan laskeminen
- kustannuslaskenta
- mitoittaminen, mittakaavat, leikkaukset

- kuvaamistavat, piirtäminen
- valmiiden piirustusten luku.

Liitteessä 5 olevassa taulukossa on kuvattu tarkemmin koulutuksen sisällöt.

Tähän astiset kokemukset ovat osoittaneet, että koulutuksen laajuus on riittävä. Haastatteluaineiston tulosten mukaan toivottiin laajempaa koulutusta, mutta tämän hetkisissä näyttötutkinnon perusteissa ei ole vielä olemassa sisustussuunnittelija-tutkintoa.

10 JATKOTOIMENPITEET

Koulutussuunnitelman laadinnan tarkoituksena on, että se otettaisiin käyttöön oppilaitoksessa alkavissa sisustusalan perus- ja ammattitutkintoon valmistavissa koulutuksissa. Koulutussuunnitelma tulee todelliseen käyttöön syksyllä 2014.

Ennen sisustusalan koulutuksen järjestämistä koulutussuunnitelma tulee hyväksyttäväksi oppilaitoksen pedagogisella ryhmällä. Mahdollisten muutosten ja korjausten jälkeen tai sellaisenaan se hyväksytään lopullisesti osaksi sisustusalan koulutussuunnitelmaa.

Lisäksi ennen koulutuksen järjestämistä tulee tehdä tarkempi koulutuksen toteutussuunnitelma, missä on mainittuna mm. opintojakson nimi, kesto, tavoite, sisältö, oppimateriaalit, opettajat ja arviointi.

Ensimmäisen koulutuksen jälkeen otetaan palaute opiskelijoilta ja opettajilta. Palautteen perusteella tehdään mahdolliset muutokset koulutuksen sisältöön ennen seuraavan koulutuksen alkua, näin saadaan koulutuksesta mahdollisimman tarkoituksenmukainen.

Työelämän edustajien kommentteja ja palautetta koulutuksesta saadaan mm. selaisista koulutusmuodoista, mihin kuuluu osana koulutusta työssä oppiminen. Heiltä saadun palautteen pohjalta on mahdollista kehittää koulutusta, niin että se palvelee myös työelämän tarpeita.

Niin sisustusalan kuin myös oppilaitoksen muidenkin koulutusalojen koulutussuunnitelmia ja sisältöjä tulee kehittää tarpeen mukaan, tärkeimpinä vaikuttajina uudistuvat tutkinnon perusteet, työllistyminen ja työelämän tarpeet.

11 POHDINTA

Lähtökohta koulutussuunnitelman laadintaan oli päivittää oppilaitoksen koulutussuunnitelmaa sisustusalan valmistavan koulutuksen osalta.

Tähän asti sisustamisen koulutuksen on toteuttanut oppilaitoksen ulkopuolinen taho, sisustussuunnittelua työksensä tekevä yritys. Nykypäivänä ei enää voida puhua ko. koulutuksissa sisustussuunnittelusta, vaan sisustusalan tutkintotoimikunnan ohjeistuksen mukaan sisustusalan osaamisesta. Koska tämä osio lisää sisustusalan kiinnostavuutta, mikä näkyy koulutukseen hakeutujissa, tulee sitä kehittää ottaen huomioon vaadittava ammattitaito.

Koulutussuunnitelman laadinnan tarkoituksena oli, että jatkossa sisustusalan koulutus hoidettaisiin kokonaisuudessaan oppilaitoksen opetushenkilöstön voimin. Toinen tarkoitus oli saada sisustusalan osaaminen perus- ja ammattitutkinnon ammattitaitovaatimusten tasolle. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksissa on, että tutkinnon suorittaja osallistuu tarvittaessa kohteen suunnitteluun yhteistyössä suunnittelijan ja asiakkaan kanssa eli ei itsenäisenä sisustussuunnittelijana. Työtehtäviin kuuluu mm. asiakkaiden opastus erilaisiin valintoihin.

Koulutus tulisi suunnitella sisällöltään sellaiseksi, että se sopii kaikille opiskelijoille heidän lähtötasonsa huomioiden. Tämä tuo oman haasteensa, koska aikuisopiskelijoiden lähtötasoerot ovat huimat ja heidän motivaationsa opiskeluun vaihtelee huomattavasti. Kokemukset ovat kuitenkin näyttäneet sen, että perus- ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen hakeutuneet ovat kaikki olleet pääsääntöisesti motivoituneita oppilaitoksen järjestämästä koulutuksesta, he haluaisivat sisustusalan osaamiskoulutusta enemmänkin kuin on tarpeen ko. koulutuksissa.

Näyttötutkinnon perusteet ovat riittävä perusta koulutussuunnitelman laatimiseksi. Myös työelämän edustajien mielestä ammattitaitovaatimukset olivat riittävät, mutta heidän mielestään tiettyjä ammattitaitovaatimuksia tulisi painottaa koulutuksessa enemmän kuin toisia. Sisustusalan osaamiskoulutuksessa heidän mielestään tulisi painottaa materiaalitietouden lisäksi väri- ja valo-opin tärkeyttä kuin myös asiakaslähtöistä toimintaa.

Jatkossa tulemme järjestämään perus- ja ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta yhteisen koulutussuunnitelman mukaan, siten takaamme laadukkaan ja monipuolisen koulutuksen, joka kattaa tutkinnon perusteissa vaadittavan ammattitaidon ja koulutuksen työelämälähtöisyyden. Laadukkaalla ja monipuolisella koulutuksella varmistamme opiskelijoille/tutkinnon suorittajille parhaat mahdolliset eväät työelämään. Laadukkaan kouluttajan maine lisää kiinnostavuutta opiskelijoiksi hakeutuvien keskuudessa ja työllistymisen kautta lisää rahoittajien myöntämiä opiskelijapaikkoja oppilaitosten kiristyvässä kilpailutilanteessa.

LÄHTEET

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6. – 7. painos. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Hätönen, H. 2001. Eläköön opetussuunnitelma. Opas ammatillisille oppilaitoksille. 2. korjattu painos. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Kautto-Koivula, K. 1993. Degree-Oriented Professional Adult Education in the Work Environment. Tampereen yliopisto. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Kivinen, O., Rinne, R. & Ahola, S. 1898. Koulutuksen rajat ja rakenteet. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.
- Kokkinen, A., Rantanen-Väntsi, L. & Tuomola, A. 2008. Aikuisen oppijan kirja. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja.
- Koulutuskeskus Salpaus. [Verkkojulkaisu]. Taitavaksi oppijaksi. Taitava itseohjattu oppiminen. [Viitattu 15.7.2014]. Saatavana <http://edu.phkk.fi/opiskelu/intope/ohjaava/itseohjattu.htm>
- Koro, J. 1999. Itseohjautuvuuden ja itseohjatun oppimisen vuosikymmen. Teoksessa R. Grönstrand (toim.), Kasvava aikuinen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 8 - 23.
- L 21.8.1998/631. [Verkkojulkaisu]. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. [Viitattu 9.7.2014]. Saatavana <http://www.finlex.fi/lains/index.html>
- Lahtinen, M. & Lankinen, T. 2013. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. Tallinna: AS Pakett.
- Lampinen, O. 1998. Suomen koulutusjärjestelmän kehitys. Tampere: Tammer-Paino Oy
- Niemelä, K. 2009. Aikuiskoulutusta ajassa. Seinäjoki: I-print Oy.
- Opetushallitus. [Verkkojulkaisu]. Näyttötutkintoon valmistava koulutus. [Viitattu 16.7.2014]. Saatavana http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot
- Opetushallitus. Näyttötutkinto-opas 2012:11. Näyttötutkinnon järjestäjien ja tutkintotoimikuntien käyttöön. 5. uudistettu painos. [verkkojulkaisu]. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. [Viitattu 8.7.2014]. Saatavana http://www.oph.fi/download/143969_Näyttötutkinto-opas_2012.pdf

Opetushallitus. 2009. Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto 2009. Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet 37/011/2009. Vaasa:Fram.

Opetushallitus. 2013. Sisustusalan ammattitutkinto 2013. Näyttötutkinnon perusteet 38/011/2013. Espoo: Kopijyvä Oy

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Oy Edita Ab.

Tilastokeskus. [verkkajulkaisu]. Teemahaastattelu. [Viitattu 12.7.2014]. Saatavana <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>

Teak. [verkkajulkaisu]. Aikuiskoulutusta valtakunnallisesti. [Viitattu 4.7.2014]. Saatavana <http://www.teakoy.fi>

Wikipedia. [Verkkajulkaisu]. Koulutus Suomessa. [Viitattu 15.7.2014]. Saatavana http://fi.wikipedia.org/wiki/Koulutus_Suomessa

LIITTEET

- Liite 1 Lomakekysely koulutuksen suorittaneille opiskelijoille
- Liite 2 Lomakekysely koulutukseen tuleville opiskelijoille
- Liite 3 Ryhmähaastattelukysymykset opiskelijoille
- Liite 4 Teemahaastattelun kysymykset työelämän edustajille
- Liite 5 Taulukko koulutuksen sisällöstä

LIITE1

LOMAKEKYSELY SISUSTUSALAN KOULUTUSOHJELMAAN

Tutkinto: Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto

Tutkinnon osa: sisustustyöt

Koulutus: sisustussuunnittelun perusteet 3 ov

Vastaajan nimi: _____

Kysymykset koulutuksen suorittaneille:

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
1. Koulutus vastasi sisällöltään odotuksiani	☐	☐	☐	☐	☐
2. Koulutus oli mielestäni sisällöllisesti riittävän laaja	☐	☐	☐	☐	☐
3. Koulutus oli mielestäni kestoaltaan riittävän pitkä	☐	☐	☐	☐	☐
4. Koulutuksen alussa tutustuttiin tutkinnon perusteisiin riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
5. Uskon, että saamallani koulutuksella suoriutuisin tutkinnon osasta	☐	☐	☐	☐	☐
6. Opetuksessa käytetyt työskentelyvälineet olivat mielestäni riittävät	☐	☐	☐	☐	☐

7. Miten haluaisitte muuttaa koulutusta?

8. Antoiko koulutus mielestänne valmiudet toimia sisustussuunnittelutehtävissä?

LIITE 2

LOMAKEYSELY SISUSTUSALAN KOULUTUSOHJELMAAN

Tutkinto: Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto

Tutkinnon osa: sisustustyöt

Koulutus: sisustussuunnittelun perusteet 3 ov

Vastaajan nimi: _____

Kysymykset koulutukseen tuleville:

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
1. Sisustussuunnittelu on mielestäni kiinnostavaa	☐	☐	☐	☐	☐
2. Minulla on aikaisempaa kokemusta sisustussuunnittelusta	☐	☐	☐	☐	☐
3. Seuraan sisustustrendejä eri tiedoitusvälineistä	☐	☐	☐	☐	☐
4. Hallitsen PowerPoint tietokoneohjelman käytön	☐	☐	☐	☐	☐
5. Olen tutustunut verhoilu- ja sisustusalan tutkinnon perusteisiin	☐	☐	☐	☐	☐

6. Odotuksenne koulutukseen

7. Onko aikomuksenne suorittaa sisustustyöt tutkinnonosan?

LIITE 3

RYHMÄHAASTATELUN AVOIMET KYSYMYKSET SISUSTUSSUUNNITTELUKOULUTUKSEEN

Sisustussuunnittelukoulutukseen tuleville:

1. Odotuksenne koulutukseen?
2. Onko aikomuksenne suorittaa sisustustyöt tutkinnonosan?

Sisustussuunnittelukoulutuksen suorittaneille:

1. Miten haluaisitte muuttaa koulutusta?
2. Pystyisittekö toimimaan suunnittelutehtävissä koulutuksen jälkeen?

LIITE 4

TEEMAHAASTattelun kysymykset työelämän edustajille

1. Mikä on sisustusalan tila nyt ja tulevaisuudesta?
2. Minkälaisia edellytyksiä työelämä edellyttää alan työntekijältä?
3. Kattavatko tutkintojen ammattitaitovaatimukset riittävän osaamisen tason?